

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XLIII. Romana lignorum, An valeat pactum, ut conductore silvæ ceduæ non auferente ligna intra terminu[m] præfixum, ille per eum amittantur, atq[ue] cedant co[m]modo locatoris. Pœna ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

attamen fuit causa, ut ordinaretur, ideoque semper firmum ac irrefragabile remanet, ex ejus facto, & causa rerum statum immutatum esse, & conductorem in consueto rei conductæ usu impeditum.

Injustitiam verò, vel injulitiam causâ ob quam Princeps vel motu proprio ex ejusdem Civitatis causa, vel ipsa petente id mandaverit, latis considerandam esse dicebam ad effectum inspiciendi, an intraret actio conductori ad refectionem damnorum & totalis interesse etiam ratione lucri amissi, & ultra pensionem, ut de jure competit adversus locatorem ex ejus facto culposo & iniusto impediens seu debitam patientiam non præstantem; Vel potius hac actione denegata, competeret solum exceptio liberationis à pensione, ut impedimentum non culposum operatur juxta distinctionem, de qua apud Soccin. d. cons. 156. vol. 2. sapius hoc tit. & in dicto alio de Regalibus deductam; Atq; hoc mihi videri dicebam motivum solidum & probabile pro dictæ sententiæ justitia, cum quæcumque pacta quamvis amplissima unum ex contrahentibus ab aliquo onere vel evictione eximentia nunquam ei suffragari valeant pro facto ab ipsomet contrahente proveniente seu ab eo procurato, ejusque commodum & utilitatem respiciente, ex bene deductis per Merlin. decis. 874. nu. 4. cum seqq. repetita post Zach. de oblig. Camer. dec. 237. ubi concordantes.

Nullatenus autem placebat illud, in quo Rota Ferrariæ suæ resolutionis potissimum fundamentum in decisione constituere proficitur, deficientis scilicet vel diminutæ substantiæ rei conductæ; Admittebam siquidem juris propositionem, ut casus substantiæ deficientis non veniat sub renunciatione casibus fortuitis vel juri petendi defalcum; Et alteram, ut isto casu non attendatur, an damnus sit intolerabile necne, sed reficiendum sit tale quale in ordine ad remissionem pensionis, ut sæpe hoc titulo, & in dicto altero de Regalibus deductum est.

Prout admittebam quoque tanquam verum jam dictum assumptum, quod licet rei substantia propriè deficere dicatur, quando ipsa causa fructuum productiva destruitur vel tollitur; Nihilominus id recipiendum sit, non in ordine ad cessationem seu omnimodam materialem destructionem ipsius rei, sed in ordine ad cessationem formalem illius usus, qui principaliter contemplatus fuit, & in contractum deductus juxta exempli superius tradita.

Verum fallacia erat in applicatione ad factum, quia ipsum datum non fuit diminutum, neque ipsum jus privativum illud exigendi (in quo propriè substantia appaltus consistit) cessabat nec in toto, nec in parte, dum pro toto eo frumento, quod in panem venalem convertendum erat, datum libere exigi potuit, sed solum innovatio fuit causa ut pistoris minorem frumenti quantitatem explanarent, unde remotè & consecutivè orta est diminutio consuete utilitatis fructus dictæ gabellæ, qua in ejus substantia integra & illibata remanente, damnus fuit in fructu, non autem in causa ejus productiva, neque impedita usu in contractum deducto, ideoque omninò leve ac incongruum reputabam hoc fundamentum, ut potè factum non applicabile, maxime quia causa est accidentalit & temporanea.

In corroboracionem item jam dicti fundamenti, quod pro justitia sententiæ cum dicto facti præsupposito solidum dixi, aliam faciebam ponderacionem, quod hujusmodi alteratum, ac extrinsecum pretium frumenti, ex quo privativè panis venalis reducendus est, verè non solvitur per ipsos pistores, vel alios panis aliarumque specierum revenditores,

neque dici potest ipsius frumenti pretium, sed in effectu est quoddam datum, seu vectigal, quod ita à subditis panem ementibus occasione necessarii victualis exigitur, ut ad propositum pretij salis habetur sapius in tit. de Regalibus, & in his terminis annonæ frumentariæ in alia Ferrarien. ac Spoletana eod. tit. disc. 44. & 45. Idemque dicendum est de hoc datio librarum, quod in effectu non à pistores & revenditoribus, sed à populo emente panem solvitur, quia datum causat pretij panis alterationem; Et ideo cum eadem Civitas ex hac provisione novum datum exigat, non debet illud aliud datum, quod ex causa alterius verè à populo per conductores non exigitur per ipsam obtineri, quia esset merum lucrum, ac injusta ditatio de alieno, credo autem quod controversia fuerit concordata, dū quod sciam causa ulteriorem progressum non habuit.

ROMANA

LIGNORVM

PRO

ANIBALE DE ANIBALIS

CUM

MONASTERIO MONIALIVM SANCTI
EDICTI ET CONSORTIBVS.

Casus disputatus coram Præside Riparum & pro
Anibale credo resolutus vel concordatus.

An valeat pactum, ut conductore silvæ cedux non auferente ligna intra terminum præfixum, illa per eum amittantur, atque cedant commodo locatoris.

Pœna conventionalis an hodie exigatur ultra id quod interest.

Pacta pœnalia & exorbitantia, An censeantur repetita, vel veniant sub generali relatione ad aliam scripturam.

SVM MARIVM

- 1 F Acti series.
- 2 F Pœna conventionalis non exigatur ultra interesse.
- 3 Limitatur.
- 4 Declarantur limitationes.
- 5 Ponderatur distinctio super una limitatione.
- 6 Quando pœna conventionalis exigatur.
- 7 Ad panem incurrendam requiritur scientia omnino certa.
- 8 Pacta pœnalia vel odiosa non censentur repetita.

DISC. XLIII.

IN instrumento affectus tenuræ castri diruti Verisani multe continebantur conventiones, concernentes potissimè modum incidendi silvas caducas, ut scilicet incisio certis temporibus interpolatè fieri deberet, quodque in ea parte, in qua fieret uno anno, nullatenus posset in alijs annis illa reiterari, neque in partibus incisus immitti possent per biennium animalia ad pascua fumenda; Quodque tota incisio fieri deberet infra novennium affectu durante, cum similibus pactis concernentibus congruam & non impediendam virgultorum renascentiam & incrementum, ut ita denuo juxta suum tempus silvæ cedux fierent, cum stipulatione alias & omnia damna, Ac demum post alias intermedias conventiones habita est relatio generalis ad omnia alia pacta & capitula contenta in instrumento præcedentis affectus inito cum alio conductore prædecessore, in quo inter cetera erat illud, quod in fine novennij, tenuta omninò disbrigata esse

esse deberet à lignis incisis, alias omnia ligna non incisa vel incisa, & non levata remanere deberent ad commodum & beneficium locatorum, neque ex hoc pensionis solutio denegari valeat; Cum autem in fine affectus magna quantitas lignorum incisorum adesset in dicta tenuta, locatores verò prætenderent illa cedere debere ad eorum commodum, neque licitum esse conductori tollere; Hinc orta desuper controversia coram Riparum Præside.

Scribentes pro locatoribus, quamvis agnoscerent difficultatem deductam ex hodie recepta propositione, quod poena conventionalis de canonica æquitate non exigitur ultra id quod interest, quæ propositio fortius procedit in Vrbe ejusque districtu ob expressam dispositionem Statuti 163, ut in individuo consimilis pacti super prohibita extractione lignorum à silva post finitam locationem firmavit Rota in Romana lignorum 7. Junii 1603. coram Justo, & prius apud Seraphin dec. 309. Nihilominus dicebant dictam conclusionem limitatam fuisse in Portuen. affectus 19. Junii 1651. coram Bichio, dec. 170. part. II. rec. quando pactum esset adiunctum juramento, ac etiam quando non percuteret obligationem dandi, sed solum obligationem faciendi, cum primo casu pactum ex mente juris canonici vim non habeat utpotè usurarum fraudem continens, Secus autem in secundo, in quo nil prohibere videtur partes pro libito pacisci.

E conversò scribens pro conductoribus, atque præsupposita dicta regula eis assistente, super hujusmodi poenaliu pactorum inefficacia ultra interesse, dum per alterius partis defensores admittebatur, restrictaque tota difficultate ad prædictas limitationes evitandas; Ponderabam non obflare primam rationem juramenti seu perjuri alios resultantis, quia licet instrumentum contineret juramentum pro illius observantia; Atamen istud pactum poenale in eodem instrumento explicitè non legebatur, sed solum deducebatur implicitè per relationem ad aliud instrumentum præcedentis affectus in eum diverso conductore, cujus scientia licet esset verisimilis & præsumpta, non tamen probabatur omninò certa & specifica, ut requiritur ad effectum, quod super eo pacto præstitum esset juramentum inductivum peccati, & perjuri, Potissimè quia probabiliter prætendi poterat dictam relationem generalem fuisse quoad alia non expressa, dum circa incisionem & asportationem lignorum durante tempore affectus, aderat conventio specialis sub sola obligatione ad damna & interesse, unde conventio generalis relativa intelligenda erat de non expressis, præsertim in poenaliibus & odiosis ut infra, quod ubi difficultatem habere posset ad effectum obligandi nec nò, absolutum dicebam ad effectum tollendi desuper explicitam conventionem, cujus contraventio perjuriu importaret; Atque in hoc iudex nullam habebat difficultatem, quæ tota erat super altera limitatione, cujus veritatem, ob cessantem rationem prohibitionis ut supra, Egomet dicta decisionis Portuen. auctoritate alias deducebam in Romana locationis vena ferri sub tit. de Regal. disc. 117.

Dicebam tamen, quod licet in dicta alia causa de limitationem prædictam Ego & ceteri pro Principe Ludovico scribentes satis acriter cum dicta decis. Portuen. alijsque auctoritatibus inculcaremus, atque illud pactum esset illi subjectæ materiæ satis congruum & connaturale, ut laus ibi, itaut pro meo, & aliorum iudicio, veritas illius observantia assisteret, Nihilominus Rota, recedendo à præce-

denter decisis, noluit illud admittere ob repugnantem æquitatem, ut locator eodem tempore rei locatæ fructum ac pretium obtinere debeat, ut liquet ex decisione desuper edita 6. Junii 1664. coram Veraspio. Quicquid autem sit in eo casu, ob peculiarem subjectæ materiæ naturam, atamen ubi agitur de bonis indifferentibus, in quibus rationes ibi ponderatæ non concurrant, ista videtur certa veritas, quoniam conclusio, ut poena conventionalis non exigatur ultra interesse ex duplici fonte oriri potest; Vno scilicet omnimoda infectionis ob fraudem usurarum, & sic non ex æquitate, sed ex juris rigore & stricta censura, & tunc vera est limitatio, seu distinctio prædicta, an scilicet agatur de obligatione dandi, vel de obligatione faciendi; Altero verò modo resultat eadem conclusio, ex æquitate scilicet canonica, & tunc pactum in stricta juris censura & rigore præsupponitur validum, sed à dicta æquitate temperatur, ideoque stant bene simul limitationem esse veram de jure, itaut pactum dici non possit infectum, & tamen ex dicta æquitate denegandam esse executionem ultra id quod interest.

Vnde uno tantum casu (reflectendo ad veritatem) credebam hujusmodi pactum validum & executioni demandandum, quando scilicet locator se opponat extractioni lignorum incisorum, non ut ipse capiat & vendat, vel aliud lucrum ex eis reportet, sed ut impediatur damnum, quod alias ex hujusmodi asportatione renascentibus virgultis resultare posset, dum ex eadem ratione ad eundem effectum alia pacta super prohibita introductione animalium ad pascendum, ac super non reiteranda incisione in eodem loco cum similibus directa sunt.

Verum & isto casu neque præclusum videtur iudicis arbitrii, ad cujus limites moderatè id intelligendū est, quia si damnum conductoris esset magnum ob ingentem lignorum quantitatem ibi remanentem, e conversò autem damnum locatoris comparativè esset modicum, tunc esset species iniquitatis, atque eadem ratio canonice æquitatis intraret, ut pro iudicis arbitrio, reflecto locatori interesse etiam cum aliqua superabundantia, consuli debeat damno conductoris, Atque in hoc pactum videtur operativum, ut scilicet largius favore locatoris in hujusmodi interesse estimatione seu liquidatione procedatur; Eo etiam ponderato, quod cum ita ageretur de poena formali ad istam evitandam sufficit non constare de scientia omninò certa, & specifica, quæ ad eam incurrendam requiritur ex deductis per Burat. dec. 617. adden. ad Gregor. dec. 127. adden. ad decis. 542. in fin. par. 4. recen. 7 tom. 3. & habetur pluries sub tit. de fideicommissis ad materiam caducitatis; Alia etiam regula suffragante, quod pacta poenalia tanquam rigorosa & odiosa in dubio non censentur repetita, ex deductis in his terminis specialibus locationis casualis cum generali relatione ad pacta in præcedenti affectus contenta per Rot. decis. 439. nu. 22. cum sequen. par. 9. rec. Ex quibus omnibus insimul junctis huic parti credebam assistere veritatem, atque ita puto quod judicatum fuerit, dum post unicam informationem non audiui amplius de causa tractatum, nisi concordia finem liti dederit; Et de eadem materia habetur actum infra discurs. 48, quod scilicet conductor tenetur solvere integram pensionem quamvis non perceperit ligna.